

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRK FUTBOL HAKEMLERİNİN SOSYO-
EKONOMİK YAPILARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elşan SUNGUR

Enstitü Anabilim Dalı: **BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ÖĞRETMENLİĞİ**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Reşat KARTAL

SAKARYA – 2001

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRK FUTBOL HAKEMLERİNİN SOSYO-
EKONOMİK YAPILARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elşan SUNGUR

Enstitü Anabilim Dalı: **BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ÖĞRETMENLİĞİ**

Bu tez/...../ 2001 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği /oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr.

Reşat KARTAL

Yrd. Doç. Dr.

İrfan GÜLMEZ

Yrd. Doç. Dr.

Murat AYANOĞLU

TÜRK FUTBOL HAKEMLERİNİN HAKEMLİK KATEGORİLERİ
AÇISINDAN SOSYO-EKONOMİK ÇEVRELERİNİN TESPİTİ İÇİN
SAHA ARAŞTIRMASI

2.1. Araştırmanın Amacı	20
2.2. Araştırmanın Kapsam Ve Yararları	20
2.3. Araştırmanın Değişkenleri Ve Hipotezleri.....	21
2.4. Örnek Bireylerin Belirlenmesi	22
2.5. Bilgi Ve Verilerin Analize Hazırlanması	22
2.6. Araştırmanın Sonuçları	23
2.6.1. Hakemlik Klasmanları İle Yaşları	23
2.6.2. Hakemlik Klasmanları İle Medeni Durumları	24
2.6.3. Hakemlik Klasmanları İle Eşinin Mesleği	25
2.6.4. Hakemlik Klasmanları İle Eşinin Eğitim Durumu	26
2.6.5. Hakemlik Klasmanları İle Eşin Sporla İlgisi	27
2.6.6. Hakemlik Klasmanları İle Eğitim Düzeyi	28
2.6.7. Hakemlik Klasmanları İle Oturduğu Yerleşim Birimi .	29
2.6.8. Hakemlik Klasmanları İle Çocukluğunda Oturduğu Yerleşim Birimi	30
2.6.9. Hakemlik Klasmanları İle Oturmakta Olduğu Ev	31
2.6.10. Hakemlik Klasmanları İle Evin Oda Sayısı	32
2.6.11. Hakemlik Klasmanları İle Oturdukları Ev Tipi	33
2.6.12. Hakemlik Klasmanları İle Oturdukları Evin m ² 'si	34

2.6.13. Hakemlik Klasmanları İle Otomobilleri İle İlgisi	35
2.6.14. Hakemlik Klasmanları İle Meslek	36
2.6.15. Hakemlik Klasmanları İle Aylık Geliri	37
2.6.16. Hakemlik Klasmanları İle Kardeş Sayısı	38
2.6.17. Hakemlik Klasmanları İle Baba Mesleği	39
2.6.18. Hakemlik Klasmanları İle Anne Mesleği	40
2.6.19. Hakemlik Klasmanları İle Ailenin Sporla İlgisi	41
2.6.20. Hakemlik Klasmanları İle Çocuk Sayıları İle İlgisi	42
2.6.21. Hakemlik Klasmanları İle Çocuklarının Bitirdiği Okul	43
2.6.22. Hakemlik Klasmanları İle Çocuklarının Sporla İlgisi .	44
2.6.23. Hakemlik Klasmanları İle Çocuklarının Hakemliği ...	45
2.6.24. Hakemlik Klasmanları İle Gazete Okumaları	46
2.6.25. Hakemlik Klasmanları İle Kitap Okumaları	47
2.6.26. Hakemlik Klasmanları İle Dergi Okumaları	48
2.6.27. Hakemlik Klasmanları İle Ailedeki Diğer Futbol Hakemleri	49
2.6.28. Hakemlik Klasmanları İle Meslek ve Hakemlikten Başka Yaptığı İş	50
2.6.29. Hakemlik Klasmanları İle Hakemliğe Başlamaya Etki Ede Faktörler	51
2.6.30. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlikten Beklentileri ..	52

2.6.31. Hakemlik Klasmanları İle Ailenin Hakemliğe Bakışı	53
2.6.32. Hakemlik Klasmanları İle Ailenin Hakemliği	
İstememesi	54
2.6.33. Hakemlik Klasmanları İle Hakemliğin İş Hayatına	
Etkileri	55
2.6.34. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlikteki Sorunları	
Eve Yansıması	56
2.6.35. Hakemlik Klasmanları İle Basında Çıkan Haberlerin	
Etkisi	57
2.6.36. Hakemlik Klasmanları İle Ailenin Basında Çıkan	
Haberlerden Etkilenmesi	58
2.6.37. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlik Kariyerine	
Ulaşmasının İlgisi	59
2.6.38. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlik Antrenmanları ..	60
2.6.39. Hakemlik Klasmanları İle Mesleğin Hakemliğe	
Etkileri	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ	62
ÖNERİLER	66
KAYNAKLAR	68

EK – 1	70
ÖZGEÇMİŞ	78

GİRİŞ

Futbol günümüzün en popüler ve en çok ilgi gören spor branşlarının başında gelmektedir. Bununla birlikte futbol ülkemizde en fazla ilgi gören branş olması nedeniyle futbol ve hakemlik ayrılmaz bir bütündür. Futbol müsabakalarını en fazla etkileyen ve kamu oyunda uzun süre konuşulmasını sağlayan etkenlerin en başında hakemler gelmektedir.

Hakemlerin performanslarının en üst seviyede veya en alt seviyede olmasına etki eden en önemli faktörlerin başında hakemlerin içersinde buldukları sosyal çevre ve yaşadıkları sosyal yapı gelmektedir.

Araştırmamızın asıl amacı hakemlerin yaşadıkları sosyal çevre ve sosyal yapının ne olduğu ve onların üzerindeki olumlu veya olumsuz etkilerini tespit etmek, bunun yanında bu olumlu veya bu olumsuz etkilerin müsabaka esnasında mesleğine ne derece etki ettiğini bulmak olacaktır. Elde ettiğimiz bulguları ve bunun sonuçlarını yapılmış bulunan araştırmamıza yakın çalışmalarla karşılaştırmak ve bir sonuca varmak çalışmamızın amaçlarından bir başkasıdır.

Ayrıca elde ettiğimiz sonuçlar ışığında hakemlik mesleğiyle uğraşan hakemlere çeşitli tavsiyelerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

FUTBOL HAKEM VE HAKEM EĞİTİMİ

1.1. FUTBOL

1.1.1. TANIMI

Hemen hemen herkesin rahatlıkla yapabileceği futbol oyununun tanımını çeşitli kaynaklarda birbirine benzer tanımlarına rastlanır. Foot – boll İngilizce ayak ve top kelimelerinin birleşimi ile anılır. Bu birleşim futbolun genelde ayak ile oynanmasından ileri gelmektedir. Aslında vücudun el hariç nizami olarak tüm uzuvları ile oynanmaktadır. On birer kişi ile iki takım halinde oynanan bu oyunda bir kişinin mutlaka kaleci olması gerekir. Ceza sahası olarak belirlenen 16,5 m ile 40,32 m'lik alan içinde kalecinin topu eliyle oynama özgürlüğü vardır. Futbol oyunu Internatinal Board'ın belirlediği çeşitli ölçülerdeki sahalarda oynanır. Bu ölçüler şöyledir, sahanın eninin uzunluğu en az 45 m boy uzunluğu ise en çok 120 m olarak belirlenmiştir. Uluslararası maçların oynandığı ve bütün ülkelerde kabul edilen ölçü 110 m – 75 m'dir. Oyuna her iki takım en az 9 kişi ile başlayıp en az 7 kişi ile devam edebilir (Futbol Oyun Kuralları, 1985, s.17). Bu oyunun en genelleşmiş bir tanımı şöyledir. “On birer kişilik iki takım arasında küre şeklindeki bir topu, sadece ayak, vücut ve kafa vuruşlarıyla, eller hariç olmak üzere rakip kaleye sokmayı hedef tutan oyun (Meydan Larousse, 1978, s. 311).

1.1.2. TARİHÇESİ

Batılı kaynaklarca eski Yunanlıların ve Romalıların oynadığı parpastum ve follis denilen oyunlar futbol oyununun ilk izleri sayılmaktadır.

Litaretüre böyle girmesine karşın gerçekler daha farklıdır. Günümüzden 8 bin yıl önce Türklerin Orta Asya'da maden çağını açtıkları devirde, bir çok spor türleri arasında, ayakla oynanan bir oyunda mevcut olduğunu 'da eski Türk destanlarından öğrenmekteyiz. Türklerin, çok eski çağlardan beri dini törenler nedeniyle yaptıkları spor türlerinde kasın ve erkek farkı gözetmediklerini de “ La Tartorie “ adlı eserden öğrenmekteyiz. Bu eserde, Orta Asya 'daki “ Tsang “ de kız ve erkeklerden kurulu karma takımların ayak topu oynadıkları Çin kaynaklarında yazılmaktadır (Türk Futbolunda 50 yıl, 1973, s.17). Bazı belgelerden de anlaşıldığı üzere futbol Orta Asya'da Türkler ve daha sonra onlardan öğrenen Çinliler tarafından oynanan ve

Türkler'in " Tepük " yani " Tekmelemek " adını verdikleri bir oyun olarak oynanmıştır (Yıldız, 1979, s.106).

Türklerin bu oyunda kullandıkları toplar, ilk dönemlerde oval kalıplara dökülen iğ ardağı biçiminde kurşun kitlesinin üzerine keçi kılı ya da keçe sarılmak suretiyle yapılmıştır. Zamanla top daha yumuşak cisimlerden yapılmaya başlanmıştır. Oyun, topu belli kurallar içersinde karşılıklı olarak dikilen kalelerden geçirilmek suretiyle, sayı kazanmak esasına dayanırdı. Türklerin bu oyunu yüzyıllar önce oynadığı Hitay – 1 Name, Baybors tarihi ve Ayasofya Kütüphanesinde 3029 numarada kayıtlı değişik kitaplarda yer almaktadır (Türk Futbolunda 50 yıl, 1973, s.18).

Türk boylarının Avrupa içlerine kadar sarkmalarıyla V. yy.'dan itibaren bu ayaktopu oyunu İtalya ve Fransa 'da yayılmıştır. Buralardan İngiltere'ye kadar uzandığı da tarihi belgelerle sabittir. Ayrıca bu oyunu İngilizler Hindistan'ı aldıktan sonra burada gördükleri " Tepük " ü daha önce öğrendikleri ile karşılaştırarak bir düzene koymuşlardır.

İngiltere'de regbi karışımı oynanan oyun 1863 'te şekillendi ve ragbi den tümüyle ayrıldı. Futbol kurallarını düzenlemek bu günde geçerliliğini koruyan ilk uluslararası teşkilat olan " İnternational Board " 1866 yılında İngiltere adalarındaki İngiltere, İskoçya, Galler ve İrlanda da futbol federasyonlarının bir araya gelmeleriyle ortaya çıkmıştır.

Tüm dünya futbol federasyonlarının bir araya gelmesiyle (F.İ.F.A.) 1904'te kuruldu. Daha sonra tüm kıtalar F.İ.F.A. ya bağlı olmak koşuluyla kendi birliklerini kurdular. Ülkemizin bağlı olduğu U.E.F.A. 'da 1954 yılında kuruldu (Kerimoğlu, 1981, s.7).

Ülkemizde ilk defa İzmir deki İngilizler tarafından oynandı. İlk Türk futbol kulübü 1902'de kurulan Kadıköy'dü. Bu kulübü daha sonra Galatasaray, Beşiktaş ve Fenerbahçe kulübü takip etti.

1923 yılında Türkiye Futbol Federasyonu kuruldu. Milli takım oluştu ve ilk resmi maçı Romanya ile yaptık (Milliyet Spor Dergisi, 1986, s.5). O yıllarda sadece İstanbul'da oynanan oyun 1930 yılından sonra tüm ülkeye yayıldı. Türkiye ligleri kuruldu. 1959 yılına kadar Amatör olarak yapılan futbol, bu yıldan itibaren profesyonelliğe geçti ve günümüze gelindi.

1.1.3. FUTBOLUN ÜLKEMİZDE VE DÜNYADAKİ YERİ

Futbol oyunu teknolojinin ilerlemesiyle birlikte tüm dünyada zaman zaman en önemli olaylar demeti özelliğini kazanmıştır. Kitle iletişim araçlarının gelişmesi, bilhassa televizyonun gelişmesi futbolun heyecanını stadyumlardan alarak evlere kadar getirmiştir. Dört yılda bir tekrarlanan Dünya Kupası ve Avrupa Şampiyonası döneminde futbol, spor niteliğini aşmış sosyal bir olay haline dönüşmektedir. Bir dünya kupası finalini 2 milyar insan seyretmektedir. Bu rakam futbolun spor olayının dışına taşıdığına dair en belirgin göstergedir. 1930 yılında İtalya'nın kazandığı şampiyonluğu Mussolini elinde İtalya bayrağı olduğu halde futbolcularla kucaklaşarak şampiyonluk sevincini paylaşmıştır.

Futbolcular halkın gözünde öyle yükselmişlerdir ki ciddi dergiler bile kapak konusu yapıp “ Ve tanrı Platin'i yarattı “ (Yankı Dergisi, 1984, s.1) cümlesini yazabilmişlerdir. Tüm dünyadaki futbol heyecanı ülkemizde de fazlasıyla yaşanır. Ülkemizde futbolu elde edilen başarıdan çok seyircinin ilgisi popüler kılmaktadır. Liglerin bitimine yakın şampiyonluk ve düşecek takımlar için devlet üst yöneticileri tahminler yapıp, ciddi araştırma merkezleri halkoylaması yapmaktadır. Futbol ülkemizde ve dünyadaki etkileri en ciddi hissedilen olaylar arasındadır.

1.2. HAKEM

1.2.1. TANIMI

Genel anlamıyla, kelime karşılığı, bir anlaşmazlığı çözümlmek için ilgili taraflarca seçilmiş kimsedir.

Sportif anlamda ise, müsabakalarda ve maçlarda alınan sayıları tespit etmek kurallara uymayanları cezalandırmakla görevlendirilen kişi olarak tanımı yapılmaktadır (Meydan Larousse, 1978, s.529). Spor hakemliğinin içindeki futbol hakemi müsabaka esnasında International Board 'ın ve kendi federasyonumuzun koyduğu bazı sınırlılıklar içinde kural uygulatıcı kimsedir. Bir müsabakada bir orta hakem ve iki yan hakem maçı yönetir. Orta hakem oyunun tümünü yönetmekle görevlidir. Yeri sahanın içidir. Düdük kullanır. Yan hakemler ise futbolda iki tane 'dir. Taç çizgisi boyunca görev alırlar taç, aut, korner gibi topun oyun sahası dışına çıkmasıyla ilgili olaylarda hakemle işbirliği yaparlar. Oyuncularla ve oyunla ilgili olarak ta ofsayt ve kurallarıyla, centilmenlik dışı davranışları hakeme bildirirler. Orta hakemin isteği üzerine veya kendi inisiyatiflerini kullanarak oyunda vukua gelen olaylardan hakemi haberdar ederler. Yan hakemler kıdemli taraftaki sarı diğer tarafta ise kırmızı kısa saplı bayrakları kullanırlar (Laws of the Game and Universal Guide for Referees, 1986, s.56). Çeşitli federasyonların ufak tefek değişiklikleri dışında siyah çorap siyah şort ve yakası beyaz diğer kısmı siyah forma ile maça çıkarlar.

1.2.2. DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE FUTBOL

1.2.2.1. DÜNYADA FUTBOL HAKEMLİĞİNİN BAŞLANGICI

Hakemlik; futbolun altın üçgenin en önemli köşesini oluşturmaktadır. Zira hakem; hem seyirci ile futbolcu arasında, bir yandan da oyunun önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde değerlendirmesini yapmaktadır. Kuşkusuz futbol hakemliğinin

tarihçesinden söz edebilmek için öncelikle futbolun kurallara bağlanışından, bundan söz edebilmek içinde futbolun bir oyun olarak ortaya çıkışının tarihçesinden söz etmek gerekir. Konuya ilişkin önemli bir derlemede futbolun ortaya çıkışının kesin olarak belirlenemediği, ancak bir takım yazılı kaynaklardan yola çıkılarak varsayımlar oluşturabileceği düşüncesi egemendir. Buna göre milattan 2500 yıl önce Çin’de askerlerin futbol oyununa benzer biçimde eğitim yaptıkları; dahası, Orta Asya Türk topluluklarında (Tsang Kentinde) kız ve erkeklerden oluşan karma takımların “ ayak topu oynadıkları “ ifade edilmektedir (Tezcan, 1964, s.5).

M. A. Oral ’a göre : İngiltere’de futbol, milattan sonra 217 yılında ilk olarak Derby kentinde oynanmıştır. Bu haliyle futbol son derece ilkel ve kaba bir nitelik taşıyordu. Dolayısıyla da siyasi karar mekanizmalarının müdahalelerini gerektiriyordu. Bu çerçevede 1349 yılında yasaklandı.

O dönemde futbol sahasının şimdikine nazaran çok daha geniş olduğunu oyunun öğleden akşam karanlığına kadar devam ettiğini görüyoruz. İngiltere ’nin sosyo – ekonomik gelişmesine paralel bir biçimde futbolun 16. ve 18. Yüzyıllar arasında sadece alt sosyal sınıflar arasında oynandığını, iktisadi bakımdan güçlü tabakaların bu oyuna itibar etmediklerini görüyoruz. Bilindiği gibi 19. Yüzyıl başından itibaren İngiltere sanayi devriminin getirdiği zenginliklerin yavaş yavaş geniş halk kesimlerine yaygınlaşmaya başladığı, hatta oluklaşmanın da hızlandığı bir zaman dilimidir. Oral ’ın belirttiğine göre; 19. Yüzyılın başlarında futbol özellikle okullarda bir yaygınlaşma göstermiştir. Toplumsal bakımdan şu husus açıktır ki, “ Okulun olduğu yerde kurallar kümesinin olması da kaçınılmazdır. “ Bu bakımdan futbol oyununun kurallara bağlanmasının, futbolun okullarda yaygınlaşmasını takiben gerçekleşmesi şaşırtıcı değildir (Oral, 1954, s.8-10).

Tezcan tarafından ifade edildiğine göre ise, futbolun vatanının İngiltere’de olduğu hususu tartışmaya çok açıktır. Günümüzdeki biçimiyle futbolun şekillenmesinde Cambridge Üniversitesi öğrencilerinin önemli bir rolü olmuştur. Her ne kadar futbolun İngiltere’de başlayıp başlamadığı tartışılrsa da Dünya ’da ilk futbol örgütlerinin bu

ülkede oluşturulduğu açıktır. Nitekim bu ülkede 1855’de ilk kulüp kurulmuş, 8 yıl sonra da federasyon oluşturulmuştur.

İlk milli futbol karşılaşması da bu ülke ile İskoçya arasında 1872 yılında oynanmıştır (Tezcan, 1972, s.9).

Kaşgarlı Mahmut’un Divan – ı Lügat – üd Türk isimli eserinde adı geçen “ Tepük “ adlı oyun 14. Yy. bile Anadolu da futbolun (kuşkusuz o dönemin özellikleri ve kuralları çevresinde) oynandığını göstermektedir (Futbol Federasyonu, 1973, s.19).

Ülkemiz futboluna büyük emeği geçen U. Yenal ’ın ifade ettiğine göre, eski Türklerin futbolu ile futbolun başlangıç döneminde İngilizlerin oyun arasında büyük bir farklılık vardı. Zira Türklere topa elle vurmak yasaktı. “ Halbuki eski İngiliz futbolunda oyun el ile de oynanabiliyordu. Bu futboldaki başlıca hususiyet topu kapanın bir daha bırakmaması ve mücadelenin çok sert olmasıydı” (Yenal, 1943, s.10).

Anlaşıldığı üzere o dönemin İngiliz futbolu günümüz Amerikan futbolunun ta kendisidir.

D. Yıldız’ın belirttiğine göre, Süleymaniye Kütüphanesinde kayıtlı bir eser olan Hitay – ı Name isimli kitapta futbol oyunun günümüzdeki şekline çok benzeyen bir oyundan söz edilmektedir (Yıldız, 1979, s.106).

Bu günkü biçimiyle, bir başka ifadeyle modern futbol ise ülkemizde (İngiliz Levantenlerinin de çabalarıyla) ülkemizin hem coğrafi, hem de kültürel olarak batıya ve batılılaşmaya en açık olan iki ilinde; İstanbul ve İzmir de başlamıştır.

Bu çevrede ilk defa 1890’da İzmir de, 5 yıl sonra da İstanbul’da yine İngilizlerin öncülüğünde futbol oynandığını görüyoruz.

Dünyada futbol hakemliğinin başlangıcı, kuşkusuz futbolun başlangıcına ve yayılmasına paralel bir seyir izlemiştir. Yani; Ada Avrupa'sında (İngiltere'de) ilk defa hakemlik kurumunun oluşturulduğunu görüyoruz. “ İsviçre’de çıkan bir spor mecmuası; geçirilen istihaleleri belirtmiş ve 1819 senesine kadar maçların hakemsiz olarak oynandığını, takım kaptanlarının aynı zamanda hakemlik yaptığını, daha sonra bu tarz idarenin mahzurları görüldüğünden saha içine girmemek şartıyla dışarıdan hakem tayin edildiğini yazmıştır.” (Atabeylioğlu, 1985, s.1490)

Futbol oyunundaki tüm değişiklikler şüphe yok ki hakemliği de etkilemiştir. Bu çevrede 19. Yy. ikinci yarısındaki belli başlı değişiklikleri aşağıdaki biçimde özetleyebiliriz :

- 1865 – 1866 yıllarında ofsayt kuralı getirilmiştir.
- Bu kurala uygun ilk maç Londra – Sheffield maçıdır.
- Aynı yıl kalelerin yüksekliği 5 metreden 1.80 metreye indirilmiştir.
- Şimdi bu ölçü 2.44 metredir.
- 1870 yılında hava toplarının elle tutulma kuralı kaldırılmıştır.
- 1873 yılında korner kuralı kabul edilmiştir.
- Bundan iki yıl sonra devrede kale değişimi getirilmiştir.
- 1881 yılında hakemden söz edilmiştir.
- Bundan iki yıl sonra taç atışları el ile yapılmıştır.

Konumuz açısından çok önemli olan husus 1884 yılında hakemlerin karşılaşmalarda tek yetkili olmalarıdır (Oral, 1954, s.13).

Daha önce futbolun 1855’de başladığı belirtilmişti. 5 yıl sonra kuralların oluştuğu, hakemliğin ise 1880’de kurumsallaşmaya başladığı görülmektedir. Şüphe yok ki burada sözü edilen hakemlik olgusu bu günkü hakemlikten oldukça farklıdır (Oral, 1954, s.12-15).

Sahanın her iki yarısında birer hakem bulunmakta bir hakem de masa başında görev yapmaktadır. Masa başındaki hakem diğer hakemlerin anlaşmazlığa düşmesi halinde

duruma müdahale etmektedir. Bu hakem ayrıca skoru kaydetmekte ve zamanı ölçmektedir.

Hem futbol oyununun, hem hakemliğin istikrar kazanması, kuşkusuz, öncelikle kuralların istikrar kazanmasına bağlıdır. Kuralların istikrar kazanması da onların “ yazılı hale gelmesi ön şartına bağlıdır. Konumuz itibariyle belirtmek gerekirse; futbol kurallarının kodifiye edilmesi ve yayınlanması 1896 yılında gerçekleşmiştir (Tezcan, 1972, s.32-33). Böylelikle yeknesaklık sağlanabilmiştir.

Burada ilgi çekici ve önemli olan husus hakemliğe ilişkin kural ve düzenlemeler ile futbol oynamaya dair kural ve düzenlemeler arasında uyum olmasıdır. Nitekim üst paragrafta ifade ettiğimiz “ hakemlik “ yönteminde henüz futbolda ofsayt kuralı bulunmaktadır. Oysa; daha önce belirttiğimiz gibi, Oral futbolun kurallara bağlanmasının başlangıcını, 19. Yy. başlarında okullarda yaygınlaşmasına bağlamaktadır.

Yaklaşık 10 yıl sonra kurallarda yapılan değişiklik sonucu futbol hakemleri sahadaki konumları itibariyle şimdikine benzer bir nitelik almıştır. Buna göre masa başındaki hakem saha içine geçmiş, içerdeki hakemler taç çizgileri kenarında görev almaya başlamışlardır. Ancak bunlar şimdiki uygulamanın aksine taç çizgileri boyunca; korner direği arasında görev yapmaktadırlar. Bunun gibi saha içindeki hakemde, henüz Sir Stanley Rous ‘un bu günkü şekline dönüştürdüğü “ diyagonal “ sistem anlayışından çok farklı bir biçimde, görev yapmaktadır.

Yukarıda belirtilen durumun uygulamaya başlamasından 15 yıl sonra, hakemlerin oyunu yönetim biçimlerinin biraz daha değiştiğini, görüyoruz. Bu değişikliğin günümüzde halen uygulanmakta olan diyagonal sistemin orijinalini oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Buna göre; yan hakemler birer yarı sahada çapraz taç çizgileri boyunca görev yapmaktadırlar. Tezcan‘ın belirttiğine göre bu hakemlerin ”... her biri orta çizginin taç

hattını kestiği kendi tarafındaki nokta, kendi koştuğu istikametteki köşe gönderi ve bu yarı sahada bulunan kalenin tam ortasındaki noktanın teşkil ettiği üçgenin içerisinde bulunan sahayı kontrolleri altında bulundurur, bu saha dahilinde vuku bulan hadiseleri hakeme işaret eder, hakem de bu iki üçgenin haricinde kalan kısmı kontrolü altında bulundurur (Baba, 1939, s.3).

1.2.2.2. ÜLKEMİZDE FUTBOL HAKEMLİĞİNİN BAŞLANGICI

Ülkemizde futbol hakemliğinin başlangıcı, 19. Yy. son 10 yılında futbolun ortaya çıkıp yaygınlaşmaya başlamasına paralel bir seyir göstermiştir (Tezcan, 1972, s.33). Zira, E. Karadayı ve D. Yıldız 'ın da belirttikleri üzere (Karadayı, Yıldız, 1976, s.18) Türkiye de hakemliğin başlangıç yıllı hakkında kesinlik arz eden düzenli bir doküman bulunmamaktadır. Bu husus Türk Spor dünyasına halen önemli bir hastalık olma özelliğini koruyan arşivciliğe önem vermeme özelliğinden kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de hakemliğin orijini hakkında düzensiz nitelikteki kaynaklar ancak o dönemin gazete ve dergilerinde bulunmaktadır. Yurdumuzda gazetelerin düzenli spor sayfası yayınlamaları dahi oldukça yeni bir husus olduğuna göre, orijine ilişkin kaynakların yetersizliği kendiliğinden anlaşılmaktadır.

Ülkemizde hakemlik ancak 1900 yılı sonrasında gelişmeye başlamıştır. Kolaylıkla anlaşılacağı üzere özellikle futbolu bırakanlar hakemlik yapmaya başlamışlardır. Bunun yanında ilk hakemlerin, futbolun öncüleri gibi yabancı uyruklu kişiler olduğunu görüyoruz.

James La Fontain, Kinon ve Vasiliadis bu çevrede ilk akla gelen isimlerdir. İlgi çekici bir olgu ilk Türk futbolcusu Fuat Hüsnü Kayacan 'ın aynı zamanda ilk Türk futbol hakemi oluşudur. Kayaca 'nın yönettiği ilk maç 1907 'de Kadıköy – Moda maçı olmuştur. Daha sonra hakemlik yapan Türkler arasında zamanımızda isimleri stadyumlara verilerek yaşatılan Ali Sami Yen, Yusuf Ziya Öniş ile Burhan Felek yer almaktadır. Ülkemizde hakemlere lisans verilmesi 1940 yılında olmuştur. Bu bağlamda

ilk bölge lisansını Şazi Tezcan almıştır. İlk milli futbol hakemi unvanını Nuri Busut almıştır (Fişek, 1980, s.275).

1940 yıllarından itibaren yurt dışına açılan Türk hakemliğinden özellikle 1960'lı yıllar art arda başarılarla ulaşılan yıllar olmuştur. Bu çerçevede Sulhi Garan ilk defa FİFA kokartı taşıyan ilk hakemimiz iken bunu Cezmi Başar, Müvayit Afır ve diğerleri izlemiştir (Futbol Ansiklopedisi, 1963, s.21).

Bu gün Türkiye'de basketbolun genellikle eğitim düzeyi yüksek kişilerin aktif ya da pasif katılımı olan spor dalı olduğu söylenir. Aynı yargı kanaatimizce ülkemizde futbolun başlangıcında oyuncular ve hakemler için de söylenebilir. Çünkü futbolun; ülkemizin batıya sadece coğrafi bakımdan değil ekonomik ve toplumsal bakımdan en yakın bölgelerinden, dahası batılılarla yakın ilişkileri olan çevrelerde başladığını biliyoruz. Dolayısıyla ilk başta günümüzde basketbolu hatta ve hatta tenisi andıran bir durum vardır.

Türkiye Cumhuriyetini kuran kadro; başta M. K. Atatürk olmak üzere, dengeli fakat mümkün mertebe süratli bir biçimde batılaşmayı tercih etmişlerdir. Bu temel politika hükümetler boyutunu aşır devlet politikası niteliği kazanmıştır. Kuşkusuz batılaşma sadece serpuş yerine şapka kullanmak yahut kravat takmak değildir.

Batının zamanla, ister beğenelim, ister beğenmeyelim evrenselleşmeyle başlayan eğitim, boş zaman ve spor anlayışında kabulü ülkemizde spor dallarının gelişiminde etkin rol oynamıştır. Yargımızı doğrulayıcı bir husus da; ülkemize benzer makro - politik tercihlerini yapmış olan Mısır'ın futbolu da ülkemize benzer bir durumda bulunmaktadır. O halde siyasi otoritelerin temel politik tercihleri ülkemizde futbol hakemliğinin başlangıcında da etkili bir faktör olmuştur.

Cumhuriyet Türkiye'sinde Tevhid – i Tedrisad (Eğitim Birliği) yasasının kabulü ile batı tipi bir eğitim sistemine geçilmesi kendiliğinden okul sporları anlayışını getirmiştir. Spor; ders programlarına girmeye başlamıştır. Bunun sonucu bizde de İngiltere'ye

benzer biçimde futbolun diğer bir çok spor dalı gibi bilhassa okullaşmanın yaygınlaştığı bölgelerde yoğunluk kazanmasıdır. Bu da hakemliğin gelişimini etkilemiştir.

İktisadi kalkınma ve gelişme kuşkusuz hangi ülkede olursa olsun ferdi ya da takım sporlarının gelişiminde etkili bir olgudur. Bu bakımdan, emek yoğun teknolojiye dayalı bir ekonomik yapıya sahip olan ülke ile, sermaye yoğun teknolojiye dayalı bir ekonomik yapıya sahip olan ülkenin spor anlayışları; spora ayrılabilir olan zaman kadar spora tahsis edebilecek ekonomik kaynakların da etkisi ile farklılık arz edecektir. Buradan gelmek istediğimiz nokta, Cumhuriyet Türkiye'sinin iktisadi gelişmesini adım adım ilerlettikçe, bir başka deyişle sanayileşmesi hız kazandıkça spora yönelme, dolayısıyla da idareci, antrenör, hakem gibi sporun beşeri alt yapısı teşkil eden unsurların oluştuğunu görüyoruz. O halde sosyo – ekonomik gelişme düzeyi de futbol hakemliğinin gelişmesinde etkili bir olgudur.

Ülkemizde futbol hakemliğinin gelişmesini açıklarken belirli kronolojik dönüm noktaları oluşturmak gerektiği kanısındayız. Bu bağlamda yararlanılabilecek ilk ayırım Cumhuriyet öncesi ve sonrası biçiminde olabilir. Kuşkusuz Cumhuriyet öncesi oldukça kısa bir zaman dilimini kavrar.

Ancak futbol hakemliği açısından bu dönemi dahi kendi açısından üçe ayırmak mümkündür. Bu ayırmada; İstanbul Futbol Birliği Dönemi, İstanbul Futbol Kulüpleri Ligi Dönemi ile Cuma Ligi ve Cuma Birliği Dönemi ayırımı gerçekçi bir ayırım olabilir. Hemen ifade etmek gerekir ki Cumhuriyetin ilanından yaklaşık bir yıl öncesinde kurulan Türkiye İdman Cumhuriyetleri İttifakı kronolojik bakımdan önemli bir kilometre taşı oluşturmaktadır. Dolayısıyla burada T.İ.C.İ. sonrası yararlanılan ilk ayırım olacaktır.

Kronolojik bakımdan T.İ.C.İ. sonrası olarak görülen T.S.K. dönemi aslında kısa bir dönemdir. Yaklaşık iki yıl devam etmiştir. Çalışmamız hakemliğin konumuna dönük olduğundan ve de T.S.K. tüzüğü hakemlere ilişkin çok küçük bir düzenleme değişikliği

getirildiğinden bu dönemi ayrı bir başlık halinde ifade edilmeyip, T.İ.C.İ. dönemi sonunda belirtilecektir.

1.2.2.3. T.İ.C.İ. ÖNCESİ DÖNEMİNDE HAKEMLİK (1903–1922)

İstanbul Futbol Birliği Döneminde Hakemlik :

Daha önce belirttiğimiz gibi; futbol hakemliğinin kurumsallaşması için, futbol kurallarının kurumsallaşması bir ön şarttır. Bir başka ön şartta hakemliğin meşruiyet zeminini oluşturacak bir organizasyonun varlığıdır. Bu çerçevede ilk organizasyon 17.05.1903 ‘de dört kulübün katılımıyla oluşan İstanbul Futbol Birliğidir. Birliğin kurulmasından sonra İngiliz J. La Fontane ‘nin başkanlığı altında dört kulüpten oluşan bir kulüp kurulmuştur. Ligde takım sayısının azlığı şampiyonluk armağanının niteliğini de etkilemiştir. Buna göre 10 yıl devam edecek lig sonunda en çok şampiyonluk alacak takıma bir gümüş kupa verilmesi öngörülmüştür (Futbol Ansiklopedisi, 1963, s.21).

Birliğin kurulmasını zorunlu kılan nedenlerin başında K. Fişek ‘e göre şu hususlar gelmekteydi:

1. Futbol mevsiminin başlama bitim tarihleriyle maçların gün, saat ve hakemlerini saptamak;
2. Saptanan maç programını aksaksız uygulamak;

Hakemliğin futbol içinde yeri ve önemi :

Futbolun dört ana işlevi vardır. Bunlar futbolcu, seyirci, antrenör ve hakemdir. Sahada hakem ve futbolcu bu oyunun birincil unsurlarıdır. Her şaysız bir oyun oynanabilir ancak futbolcusuz ve hakemsiz bir oyun olmaz. 110 – 75 m‘lik alan içinde 22 futbolcuya sahip olmanın mücadele güçleri üst sınırdaki bu insanları kurallara uygun 90 dakika süre ile idare etmenin zorluğu hiçbir zaman yadsınmaz. Futbolun günlük hayata çok girdiği Brezilya, İtalya ve İspanya takımlarının mağlubiyetleri intihar olaylarına

sebeptir. Hakem kararlarının insanların kaderi üzerinde yalnız sportif anlamda olmadığına en güzel işarettir. Ülkemizde hakem takımların başarısızlığında, takımların tüm organları tarafından kalkan vazifesi gördürülmektedir. Futbolun temposundan futbolcuların ruh halinin seyrini elinde bulunduran hakemler, futbolun vazgeçilmez bir parçasıdır.

2.BÖLÜM

TÜRK FUTBOL HAKEMLERİNİN HAKEMLİK KATEGORİLERİ AÇISINDAN SOSYO-EKONOMİK ÇEVRELERİNİN TESPİTİ İÇİN SAHA ARAŞTIRMASI

2.1.ARAŞTIRMANIN AMACI

Türk futbol hakemlerinin, hakemlik kategorileri açısından sosyo – ekonomik çevrelerinin tespiti adlı çalışmamızın 1. bölümünde futbol tanıtılmış ve tarihçesinden söz edilmiştir. Daha sonra hakemliğin ne olduğu, Dünyada ve Türkiye’de hakemliğin gelişimi anlatılmış, hakemliğin eğitimi ve teşkilatlanması hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde ise futbol hakemlerinin sosyo – ekonomik çevreleri saha araştırması ile tespit edilerek, hakemlik kategorileri açısından farklılıkları mukayese edilmiştir.

Bu amaca ulaşmak için 1. Lig, 2. Lig, 3. Lig Klasman hakemleri ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilmiştir.

2.2.ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE YARARLARI

Araştırmanın kapsamını Türkiye’de faal olarak görev yapan futbol hakemleri oluşturmaktadır. Bu hakemler 1., 2., 3. Lig klasman hakemleri ile buldukları illerde görev yapan bölge hakemleridir. Sosyo – ekonomik çevrelerinin tespiti neticesinde elde edilen veriler doğrultusunda Türk Futbol Hakemliğinin gelişmesi, yaygınlaşması ve

başarı düzeylerinin arttırılmasını sağlayarak yeni politikaların oluşturulması için yarar sağlayacağı umulmaktadır.

Bunun yanı sıra, daha önce bu alanda böyle bir çalışmanın yapılmamış olmasının, daha sonraki akademik çalışmalara yararlı olabileceği düşünülmektedir.

2.3.ARAŞTIRMANIN DEĞİŞKENLERİ VE HİPOTEZLERİ

Bağımsız değişkenleri şu şekilde sıralayabilmek mümkündür.

Kişisel ve psikolojik sebepler : Kişinin tahsili, mesleği, ikamet ettiği yer, gelir düzeyi, yaşı, yaşadığı evin durumu, katıldığı etkinlikler, gazete-kitap-dergi okuma alışkanlıkları, kişisel değişkenler arasında sayılabilir. Kişinin ailesinin durumu burada anne-baba ve eşin mesleği, öğrenim durumları, hakemlikle ilgilenip ilgilenmemeleri, çocuklarının sporla ilişkileri ve tahsil durumları, aile ile ilgili bağımsız değişkenler arasında ilgiyi veya birbirlerinden bağımsızlık düzeylerini tespit edebilmek için aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile kişilerin eğitimi arasında bir ilgi vardır.
- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile çocukluğunu geçirdiği yerleşim birimi arasında bir ilgi vardır.
- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile kişilerin meslekleri arasında bir ilgi vardır.
- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile anne-babanın meslekleri arasında bir ilgi vardır.
- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile ailenin sporla olan ilişkisi arasında ilgi vardır.
- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile gazete, kitap ve dergi okuma arasında bir ilgi vardır.
- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile kişinin aile yaşantısı arasında bir ilgi vardır.
- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile ailenin hakemliğe bakış ve tutumları arasında bir ilgi vardır.

- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile medyada hakkında çıkan haberler arasında bir ilgi vardır.
- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile hakemliği sevmek arasında bir ilgi vardır.
- Futbol hakemliğinde başarılı olmak ile antreman yapma seviyesi arasında bir ilgi vardır.

2.4. ÖRNEK BİREYLERİN BELİRLENMESİ

Türk futbol hakemleri ile ilgili bu tezde 4 kategoriden hakemler denek olarak kullanılmıştır. Statüleri gereği il hakemleri, C klasman hakemleri (3.Lig), B klasman hakemler (2.Lig) ve A klasman hakemleri (1.Lig) anket sorularını cevaplamıştır. İl hakemlerinden 100, C klasman hakemlerinden 30, B klasman hakemlerinden 30 ve A klasman hakemlerinden 20 olmak üzere toplam 180 hakem ankette yer almıştır.

2.5.BİLGİ VE VERİLERİN ANALİZE HAZIRLANMASI

Anket yoluyla toplanan bilgi formları ön incelemeden geçirilmiştir. Analizi yapılan anket formu sayısı 180'dir. Analizde CROSSTAB adlı program kullanılmıştır. Hipotezlerde Ki-Kare analiz testi uygulanmıştır.

2.6.ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI

2.6.1.Hakemlik Klasmanları ile Yaşları

Hakemlik klasmanları ile yaşlarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Hakemlerin klasmanları ile yaşlarına ilişkin frekanslar.

Yaş \ Klasman	İl Hakemleri	A Klasman Hakemleri	B Klasman Hakemleri	C Klasman Hakemleri	Satır Toplamı
18 – 24	60	0,5	0	8	68
25 – 30	15	0	0	6	21
31 – 35	3	4	6	8	21
36 – 40	7	8	14	6	35
41 - 45	15	8	10	2	35
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 1’deki verilere göre yapılan Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
91.318	12	0.001

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 12 S.D. ile 0.001 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile yaşları birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .71'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin yaşları arttıkça klasmanları da artmaktadır. Doğal olarak klasman yükselmeleri ile yaşları arasında paralellik vardır.

2.6.2.Hakemlik Klasmanları İle Medeni Durumları

Hakemlik klasmanları ile medeni durumlarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Hakemlerin klasmanları ile medeni durumlarına ilişkin frekanslar.

Med.Dur. \ Klasman	İl Hakemleri	A Klasman Hakemleri	B Klasman Hakemleri	C Klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Evli	74	18	20	27	139
Bekar	25	2	10	3	40
Kolon Toplamı	99	20	30	30	179

Tablo 2'de verilere göre yapılan Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
6.961	3	.0732

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile .0732 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile medeni durumları birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .20'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .10 düzeyinde manidardır.

Klasman hakemlerinin il hakemlerine göre büyük çoğunluğunun evli olduğu görülmektedir.

2.6.3.Hakemlik Klasmanları ile Eşinin Mesleği

Hakemlik klasmanları ile eşinin mesleğine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Hakemlerin klasmanları ile eşinin mesleğine ilişkin frekanslar.

Eş Mes. \ Klasman	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Devlet Mem.	6	13	12	8	39
Özel Sektör	9	0	0	0	9
İşçi	0	0	3	0	3
Serbest	12	2	2	8	24
Kolon Toplamı	27	15	17	16	75

Tablo 3'deki verilere göre yapılan Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
42.183	9	2.594E ⁻⁰⁶

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile 2.594E⁻⁰⁶ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile eşinin mesleği birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .75'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .0001 düzeyinde manidardır.

İl hakemlerinin eşlerinin %25'i çalışırken, A klasman hakemlerinin %75'i çalışmaktadır. B ve C klasman hakemlerinin eşlerinin %50'si çalışmaktadır. Burada klasmanları yüksek hakemlerin eşlerinin çalışma oranlarında büyük artış olduğu görülmektedir.

2.6.4.Hakemlik Klasmanları İle Eşinin Eğitim Durumu

Hakemlik klasmanları ile eşinin eğitim durumuna ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Hakemlerin klasmanları ile eşinin eğitim durumuna ilişkin frekanslar.

Eş Eğ.Dur.	Klasman	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
İlkokul		17	0	4	0	21
Ortaokul		26	2	4	6	38
Lise		15	8	8	18	47
Üniversite		16	10	4	6	38
Kolon Toplamı		74	20	20	30	144

Tablo 4'teki verilere göre yapılan Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare **S.D.** **Manidarlık Düzeyi**
33.305 9 1.177E⁻⁰⁴

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile $1.177E^{-04}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile eşinin eğitim durumları birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .48'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .0001 düzeyinde manidardır.

İl hakemlerinin eşlerinin büyük bir çoğunluğunun ortaokul ve ilkokul mezunu olduğunu görüyoruz. A klasman hakemlerinin eşlerinin yarı yarıya lise ve üniversite mezunu olduğu görülmektedir. B ve C klasman hakemlerinin eşleri lise mezunu olarak ağırlık kazanmaktadır. Diyebiliriz ki eşlerinin eğitim seviyeleri ile hakem klasmanlarının yükselmesi arasında belirgin bir paralellik vardır.

2.6.5.Hakemlik Klasmanları İle Eşin Sporla İlgisi

Hakemlik klasmanları ile eşinin sporla ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Hakemlerin klasmanları ile eşinin sporla ilişkisi durumuna ilişkin frekanslar.

Klasman Eş Sp. İlg.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Var	82	8	2	5	97
Yok	18	16	18	25	77
Kolon Toplamı	100	24	20	30	174

Tablo 5'teki verilere göre yapılan Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
68.364	3	$4.486E^{-07}$

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile $4.486E^{-07}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile eşlerinin sporla ilgileri birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .62'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

İl hakemlerinin eşlerinin büyük bir çoğunluğunun sporla ilgisi vardır. Buna karşılık klasman hakemlerinin eşlerinin spor ile ilişkisinin çok fazla olmadığı görülmektedir.

2.6.6.Hakemlik Klasmanları İle Eğitim Düzeyi

Hakemlik klasmanları ile eğitim düzeyine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Hakemlerin klasmanları ile eğitim düzeylerinin ilgisi.

Klasman Eğt. Düz.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Ortaokul	12	0	0	0	12
Lise	45	0	18	9	72
Üniversite	40	18	12	12	82
Lisans Üstü	3	2	0	9	14
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 6'daki verilere göre yapılan Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
56.174	9	- 4.414E ⁻⁰⁷

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile $-4.414E^{-07}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile eğitim düzeyleri birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında \emptyset (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .56'lık bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .0001 düzeyinde manidardır.

İl hakemlerinin %50'ye yakın bir bölümü lise mezunudur. B ve C klasman hakemlerinde üniversite mezunu olanların çoğunluğu teşkil ettiği görülmektedir. A klasman hakemlerine baktığımızda ise hepsinin üniversite veya lisansüstü eğitim aldıkları anlaşılmaktadır. Eğitim seviyesinin yükselmesiyle klasman hakemlerinin başarıları arasında paralel bir ilişki olduğu kesinlik kazanmaktadır.

2.6.7. Hakemlik Klasmanları İle Oturduğu Yerleşim Birimi

Hakemlik klasmanları ile oturduğu yerleşim birimine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Hakemlerin klasmanları ile oturduğu yerleşim birimi ile ilgisi.

Klasman O.Yr.Bir.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Belde	6	0	0	4	10
İlçe Merkezi	12	5	3	0	20
İl Merkezi	82	15	27	26	150
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 7'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
13.378	6	.0374

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 6 S.D. ile .0374 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile oturduğu yerleşim birimi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .26'lık bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .01 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin klasmanına bakılmaksızın büyük bir çoğunluğu il merkezlerinde ikamet etmektedirler. İlçe merkezi ve beldelerde oturan hakemlerin oranı oldukça düşük olarak görülmektedir.

2.6.8. Hakemlik Klasmanları İle Çocukluğunda Oturduğu Yerleşim Birimi

Hakemlik klasmanları ile çocukluğunda oturduğu yerleşim birimine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Hakemlerin klasmanları ile Oturduğu Yerleşim Birimi İle İlgisi.

Klasman Ç.Ot.Y.Bir.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Köy	6	0	0	2	8
Belde	3	0	3	6	12
İlçe Merkezi	35	3	9	4	51
İl Merkezi	54	17	18	8	97
Kolon Toplamı	98	20	30	20	168

Tablo 8'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
29.597	9	5.132E ⁻⁰⁴

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile $5.132E^{-04}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile çocukluğunda oturduğu yerleşim birimi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .42'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Klasmanlarda başarılı olmuş ve yükselmiş olan hakemlerin çocukluğunda daha çok il merkezlerinde büyümüş oldukları görülmektedir. İl merkezlerinde yetişen hakemlerin daha başarılı oldukları görülmektedir.

2.6.9. Hakemlik Klasmanları İle Oturmakta Olduğu Ev

Hakemlik klasmanları ile oturmakta olduğu ev ile ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Hakemlerin Klasmanları ile oturmakta olduğu ev ile ilgisi.

Klasman Ot.Ol .Ev	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Kira	44	4	13	14	75
Kendime Ait	56	16	17	16	105
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 9'daki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
4.430	3	.2186

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile .2186 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile oturmakta olduğu ev birbirinden bağımsızdır.

Hakemlik klasmanları ile oturdukları evin kira ya da kendine ait olması ile klasmandaki başarıları arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir.

2.6.10. Hakemlik Klasmanları İle Evin Oda Sayısı

Hakemlik klasmanları ile evin oda sayısına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Hakemlerin klasmanları ile evin oda sayısı ile ilgisi.

Klasman Ev.Od.S.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
2 oda	7	0	5	4	18
3 oda	77	18	19	14	125
4 oda ve üstü	16	2	6	12	37
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 10'daki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
12.713	6	.0478

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 6 S.D. ile .0478 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile oturdukları evin oda sayısı birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .26'lık bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .01 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin büyük bir çoğunluğu 3 odalı bir evde oturmaktadır. Bu oranlardaki en büyük yüzdeyi A klasman hakemleri oluşturmaktadır.

2.6.11. Hakemlik Klasmanları İle Oturdukları Ev Tipi

Hakemlik klasmanları ile oturdukları ev tipine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11: Hakemlerin klasmanları ile oturdukları ev tipi ile ilgisi.

O.Ev Tp. \ Klasman	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Müstakil	24	0	0	2	26
Apartman D	73	16	24	16	129
Dublex	0	4	6	2	12
Kolon Toplamı	97	20	30	20	167

Tablo 11'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
32.161	6	1.520E ⁰⁵

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 6 S.D. ile $1.520E^{05}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile oturdukları ev tipi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .44'lük bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin çoğunluğu apartman dairesinde oturmaktadır. Bununla beraber klasmanları yükseldikçe dublex evde oturma oranlarında belirgin bir paralellik görülmektedir.

2.6.12. Hakemlik Klasmanları İle Oturdukları Evin M^2 'si

Hakemlik klasmanları ile oturdukları evin m^2 sine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Hakemlerin klasmanları ile oturdukları evin m^2 'si ile ilgisi .

O.Yr.Bir. \ Klasman	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
50 – 100	13	0	0	8	21
100 – 120	61	15	21	16	113
120 – 130	13	5	6	2	26
130'dan büyük	13	0	3	4	20
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 12'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
19.268	9	.0230

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile .0230 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile oturdukları evin m²'si birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .33'lük bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin büyük bir çoğunluğu 100 ila 120 m² evlerde oturmaktadır. A ve B klasman hakemlerinde 100 m²'nin altında bir evde oturan yoktur. İl hakemleri ile C klasman hakemlerinin 100 m²'den daha düşük evlerde oturdukları göze çarpmaktadır.

2.6.13. Hakemlik Klasmanları İle Otomobilleri İle İlgisi

Hakemlik klasmanları ile otomobilleri ile ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13: Hakemlerin klasmanları ile otomobilleri ile ilgisi.

Klasman Oto. İlgisi.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Var	20	16	13	12	61
Yok	80	4	17	18	119
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 13'teki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
29.285	3	1.502E ⁰⁶

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile $1.502E^{06}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile otomobilleri ile ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .40'lık bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

A klasman hakemlerinin büyük çoğunluğunun otomobili vardır. Hakemlik klasmanları düştükçe otomobil sahibi hakemlerin sayısı azalmaktadır.

2.6.14. Hakemlik Klasmanları İle Meslek

Hakemlik klasmanları ile mesleği ile ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14: Hakemlerin klasmanları ile mesleği ile ilgisi.

Klasman \ Meslek	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
İşçi	14	0	0	6	20
Memur	14	7	18	14	53
S. Meslek	17	13	12	2	44
Diğer	55	0	0	8	63
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 14'teki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
81.382	9	-4.486E ⁰⁷

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile $-4.486E^{07}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile meslekleri ile ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .67'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

A klasman hakemlerinin büyük bir çoğunluğunun serbest meslek ile uğraştıkları görülmektedir. Geri kalan kısmını ise memurlar oluşturmaktadır. B ve C klasman hakemlerinin çoğunluğu memurdur. İl hakemlerinde ise eşit bir dağılım göze çarpmaktadır.

2.6.15. Hakemlik Klasmanları İle Aylık Geliri

Hakemlik klasmanları ile oturduğu aylık gelirine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15: Hakemlerin klasmanları ile aylık geliri ile ilgisi.

Klasman Ay.Gelir	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
50 – 100 m.	57	0	0	10	67
100 – 120 m	24	0	0	4	28
120 – 150 m	12	2	9	10	33
150 – 200 m	4	6	15	2	27
200 m ve üstü	3	12	6	4	25
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 15'teki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
127.477	12	3.000E ⁻¹³

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 12 S.D. ile 3.000E⁻¹³ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile aylık gelirleri ile ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .84'lük bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin klasmanları yükseldikçe aylık gelirin de yükseldiği kesin bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır. Hakemlikteki başarı ile maddi gelirdeki yükselme arasında kesin bir paralellik görülmektedir.

2.6.16. Hakemlik Klasmanları İle Kardeş Sayısı

Hakemlik klasmanları ile kardeş sayısına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16: Hakemlerin klasmanları ile kardeş sayısının ilgisi.

Klasman Krd.Say.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
1	19	3	4	4	30
2	40	14	11	14	79
3	12	2	12	8	34
4 ve yukarısı	18	0	0	4	22
Kolon Toplamı	89	19	27	30	165

Tablo 16'daki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
24.618	9	3.423E ⁻⁰³

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile 3.423E⁻⁰³ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile kardeş sayıları ile ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .39'luk bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Klasmanları yüksek hakemlerin büyük bir çoğunluğunu iki kardeş olanlar oluşturmaktadır. Kardeş sayısı çok olanların daha alt klasmanlardaki hakemlerin olduğunu görmekteyiz.

2.6.17. Hakemlik Klasmanları İle Baba Mesleği

Hakemlik klasmanları ile baba mesleği ile ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: Hakemlerin klasmanları ile baba mesleği ile ilgisi.

Baba M. \ Klasman	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
İşçi	17	0	3	12	32
Memur	38	11	12	10	71
S. Meslek	25	9	12	6	52
Diğer	20	0	0	2	22
Kolon Toplamı	100	20	27	30	177

Tablo 17'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
30.618	9	$3.437E^{-04}$

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile $3.437E^{-04}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile baba mesleği ile ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .41'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Bütün kategorilerde babaları memur olan hakemlerin daha fazla olduğu görülmektedir. Klasmanlar düştükçe baba mesleklerinin işçi ve serbest meslekte yoğunlaştığı ortaya çıkmaktadır. Babasının mesleği memur olan kesimin en çok A klasman hakemlerine ait olduğu görülmektedir.

2.6.18. Hakemlik Klasmanları İle Anne Mesleği

Hakemlik klasmanları ile anne mesleğine ile ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Hakemlerin klasmanları ile anne mesleğinin ilgisi.

Klasman Anne M.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Ev Hanımı	90	13	26	24	153
Memur	5	4	0	2	11
S. Meslek	5	1	0	2	8
Diğer	0	2	4	2	8
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 18'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
27.407	9	1.197E ⁻⁰³

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile 1.197E⁻⁰³ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile anne mesleği ile ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .40'lık bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Bütün klasmanlarda annelerin çok yüksek bir oranda ev hanımı olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat klasmanlar yükseldikçe annelerin çalışması belirgin bir paralellik görülmektedir.

2.6.19. Hakemlik Klasmanları İle Ailenin Sporla İlgisi

Hakemlik klasmanları ile ailenin sporla ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19: Hakemlerin klasmanları ile ailenin sporla ilgisi.

Klasman A.Sp.İlg.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Var	29	4	6	20	59
Yok	71	16	24	10	121
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 19'daki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
19.989	3	1.702E ⁻⁰⁴

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile $1.702E^{-09}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile ailenin sporla ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında \emptyset (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .33'lük bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

İl hakemlerinin çoğunluğunun ailelerinin sporla ilgisi yoktur. Klasman hakemlerinin ailelerinin sporla daha ilgili olduğu görülmektedir.

2.6.20. Hakemlik Klasmanları İle Çocuk Sayıları İle İlgisi

Hakemlik klasmanları ile çocuk sayıları ile ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20: Hakemlerin klasmanları ile çocuk sayıları ile ilgisi.

Klasman \ Çocuk İlg.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Var	29	4	6	20	59
Yok	71	16	24	10	121
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 20'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
76.996	12	$1.527E^{-11}$

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile $1527E^{-11}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile çocuk sayıları ile ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .65'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

İl hakemlerinin büyük bir çoğunluğunun çocukları yoktur. Klasman hakemlerinde çocukları olan hakemlerin daha fazla olduğu görülmektedir.

2.6.21. Hakemlik Klasmanları İle Çocuklarının Bitirdiği Okul

Hakemlik klasmanları ile çocuklarının bitirdiği okul ile ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21: Hakemlerin klasmanları ile çocuklarının bitirdiği okul ile ilgisi.

Klasman Ç.Bt.Okl.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
İlkokul	19	9	5	18	51
Ortaokul	3	8	8	4	23
Lise	2	4	14	8	28
Kolon Toplamı	24	21	27	30	102

Tablo 21'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
24.904	6	$3.557E^{-04}$

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 6 S.D. ile 3.557^{-04} düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile çocuklarının bitirdiği okul birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında \emptyset (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .49'luk bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Hakemlik klasmanları ile çocuklarının bitirdiği okul arasında belirgin bir farklılık görülmemektedir.

2.6.22. Hakemlik Klasmanları İle Çocuklarının Sporla İlgisi

Hakemlik klasmanları ile çocuklarının spor ile ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22: Hakemlerin klasmanları ile çocuklarının spor ile ilgisi.

Klasman Ç.Sp.İ.İ.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Evet	11	15	16	6	48
Hayır	15	4	14	6	39
Kolon Toplamı	26	19	30	12	87

Tablo 22'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
6.253	3	.0999

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile .0999 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile çocuklarının sporla ilgisi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .26'lık bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .02 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin klasmanları arttıkça çocuklarının sporla ilgisi yükselmektedir. Bu oran en fazla A klasman hakemlerinde görülmektedir.

2.6.23. Hakemlik Klasmanları İle Çocuklarının Hakemliği

Hakemlik klasmanları ile çocuklarının hakemliği ile ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23: Hakemlerin klasmanları ile çocuklarının hakemliği ile ilgisi.

Klasman Çock.Hk.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Evet	46	17	21	20	104
Hayır	25	3	9	10	47
Kolon Toplamı	71	20	30	30	151

Tablo 23'teki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
3.065	3	.3817

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile .3817 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile çocuklarının hakemliği birbirinden bağımsızdır.

Hakemlerin çoğunluğu çocuklarının hakemlik yapmasını istemektedir. A klasman hakemlerinin tamamına yakını çocuklarının hakemlik yapmasını isterken il hakemlerinde bu oran %65'lere kadar inmektedir.

2.6.24. Hakemlik Klasmanları İle Gazete Okumaları

Hakemlik klasmanları ile gazete okumalarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24: Hakemlerin klasmanları ile gazete okumaları ile ilgisi.

Gazete \ Klasman	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Elime Geçtikçe	49	2	3	14	68
Günlük	35	14	24	8	81
İş Yerimde	16	4	3	8	31
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 24'teki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
32.220	6	1.481E ⁻⁰⁵

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 6 S.D. ile $1.481E^{-05}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile gazete okumaları birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .42'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

A ve B klasman hakemleri en çok gazete okuyan grup olarak görülmektedir. Klasman düştükçe gazete okuma oranının da düştüğünü görüyoruz.

2.6.25. Hakemlik Klasmanları İle Kitap Okumaları

Hakemlik klasmanları ile kitap okumalarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25: Hakemlerin klasmanları ile kitap okumaları ile ilgisi.

Klasman \ Kitap	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Roman	24	6	12	6	48
Fikir Kitapları	28	7	6	12	53
Aktüel Kitaplar	12	6	8	9	35
Bilimsel Kitaplar	27	1	4	3	35
Kolon Toplamı	91	20	30	30	171

Tablo 25'teki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
17.992	9	.0353

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile .0353 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile kitap okumaları birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında \emptyset (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .33'lük bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin daha çok fikir kitapları okuduğu görülmektedir. Bunu roman türü kitaplar takip etmektedir. Klasman hakemlerinin hepsi kitap okurken il hakemlerinde %10'luk bir kesimin kitap okumadığını görüyoruz.

2.6.26. Hakemlik Klasmanları İle Dergi Okumaları

Hakemlik klasmanları ile dergi okumalarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26: Hakemlerin klasmanları ile dergi okumaları ile ilgisi.

Dergi \ Klasman	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Okumam	14	0	3	2	19
Elime Geçerse	49	11	5	12	77
Arada Bir	22	3	13	11	49
Sürekli	15	6	9	3	33
Kolon Toplamı	100	20	30	28	178

Tablo 26'daki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
21.337	9	.0112

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile .0112 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile dergi okumaları birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .35'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin dergi okuma alışkanlıklarında süreklilik olmadığını görüyoruz. Büyük bir çoğunluk arada bir ya da eline geçtiğinde dergi okumaktadır. Bunun yanında dergi okuma alışkanlığının klasman hakemlerinde il hakemlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir.

2.6.27. Hakemlik Klasmanları İle Ailedeki Diğer Futbol Hakemleri

Hakemlik klasmanları ile ailedeki diğer futbol hakemlerine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27: Hakemlerin klasmanları ile ailedeki diğer futbol hakemleri ile ilgisi.

Klasman A.D.F.H.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Var	23	5	8	9	45
Yok	77	15	22	21	135
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 27'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
.658	3	.8831

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile .8831 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile ailedeki diğer futbol hakemleri birbirinden bağımsızdır.

Grupların geneline bakıldığında, ailelerinde futbol hakemlerinin çok az olduğu görülmektedir. Klasmanlar arasında herhangi bir farklılık görülmemektedir.

2.6.28. Hakemlik Klasmanları İle Meslek ve Hakemlikten Başka Yaptığı İş

Hakemlik klasmanları ile meslek ve hakemlikten başka yaptığı işe ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: Hakemlerin klasmanları ile meslek ve hakemlikten başka yaptığı işle ilgisi.

Klasman M.H.B.İ.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Var	26	2	9	16	53
Yok	74	18	21	14	127
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 28’deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
12.456	3	5.972E ⁻⁰³

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile 5.972⁻⁰³ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile meslek ve hakemlikten başka yaptığı iş birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .26'lık bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .01 düzeyinde manidardır.

Hakemlik klasmanları yükseldikçe üçüncü bir iş ile uğraşanların sayısında düşüş olduğu görülmektedir. Üçüncü bir iş yapan hakemler ile klasmanları arasında bir paralellik olduğu görülmemektedir.

2.6.29. Hakemlik Klasmanları İle Hakemliğe Başlamaya Etki Eden Faktörler

Hakemlik klasmanları ile hakemliğe başlamaya etki eden faktörlere ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29: Hakemlerin klasmanları ile hakemliğe başlamaya etki eden faktörlerle ilgisi.

Klasman H.B.E.F.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Kendi İsteğimle	62	5	6	8	81
Akdş. Teşvikiyle	16	14	10	12	52
Çevre Teşvikiyle	8	1	18	4	31
Ailem Teşvikiyle	10	0	6	6	22
Kolon Toplamı	96	20	40	30	186

Tablo 29’deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
69.149	9	-4.486E ⁻⁰⁷

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile $-4.486E^{-07}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemliğe başlamaya etki eden faktörler birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında \emptyset (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .61’lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

A ve C klasman hakemlerinin büyük çoğunluğunun arkadaş teşviki ile, B klasman hakemlerinin çevre teşviki ile, il hakemlerinin ise kendi istekleriyle hakemliğe başladıkları görülmektedir. Bütün kategorilerde ortak nokta aile teşviki ile hakemliğe başlayanların sayısının diğer faktörlere göre çok az olmasıdır.

2.6.30. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlikten Beklentileri

Hakemlik klasmanları ile hakemlikten beklentilerine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30: Hakemlerin klasmanları ile hakemlikten beklentileri ile ilgisi.

Klasman Hak. Bek.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Hobi	32	0	9	10	51
Spor Yap. İçin	20	13	9	4	46
Maddi Gelir	5	6	2	0	13
Çevre ve Kariyer	43	1	10	16	70
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 30'daki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
47.224	9	-9.215E ⁻⁰⁸

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile $-9.215E^{-08}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemlikten beklentileri birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında \emptyset (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .51'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

İl hakemleri B ve C klasman hakemlerinin hakemliğe çevre ve kariyer elde etmek için başladığı görülmektedir. Buna karşılık A klasman hakemlerinin büyük çoğunluğunun spor yapmak için hakemliğe başladığı görülmektedir.

2.6.31. Hakemlik Klasmanları İle Ailenin Hakemliğe Bakışı

Hakemlik klasmanları ile hakemlikten beklentilerine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31: Hakemlerin klasmanları ile ailenin hakemliğe bakışı ile ilgisi.

Klasman A.Hk.Bak.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Olumlu	78	16	3	17	114
Olumsuz	16	1	0	2	19
Duruma Göre	6	3	27	11	47
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 31'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
89.560	6	-4.000E ⁻¹³

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 6 S.D. ile $-4.000E^{-13}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile ailenin hakemliğe bakışı birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .71'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin ailelerinin hakemliğe olumlu baktığı görülmektedir. Sadece B klasman hakemlerinde ailelerin duruma göre hareket ettikleri anlaşılmaktadır.

2.6.32. Hakemlik Klasmanları İle Ailenin Hakemliği İstememesi

Hakemlik klasmanları ile ailenin hakemliği istememesine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32: Hakemlerin klasmanları ile ailenin hakemliği istememesi ile ilgisi.

Klasman A.Hk.İst.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Oylalı Maç	27	10	14	14	65
Yorgunluk	19	7	1	5	32
Yetersiz Ücret	23	2	3	3	31
Diğer	21	3	12	8	44
Kolon Toplamı	90	22	30	30	172

Tablo 32’deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
19.035	9	.0249

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 9 S.D. ile .0249 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile ailenin hakemliği istememesi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında \emptyset (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .33’lük bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Bütün hakemlerin ailelerinin ortak noktası olaylı maçlar yüzünden hakemlik yapılmasının istenmemesidir. Her kategoride bu açıkça görülmektedir.

2.6.33. Hakemlik Klasmanları İle Hakemliğin İş Hayatına Etkileri

Hakemlik klasmanları ile hakemliğin iş hayatına etkilerine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 33’te verilmiştir.

Tablo 33: Hakemlerin klasmanları ile hakemliğin iş hayatına etkisi ile ilgisi.

Klasman İş.Hyt.Et.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Evet	9	4	15	6	34
Kısmen	31	11	12	9	63
Hayır	60	5	3	15	83
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 33’teki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
38.453	6	9.162E ⁻⁰⁷

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 6 S.D. ile 9.162E⁻⁰⁷ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemliğin iş hayatına etkisi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .46'lık bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Hakemliğin, il hakemleri ile C klasman hakemlerinin iş hayatının etkilemediğini görüyoruz. Buna karşılık B klasman hakemlerinin %50'sinin iş hayatını etkilediği, A klasman hakemlerinin de kısmen etkilediğini görmekteyiz.

2.6.34. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlikteki Sorunların Eve Yansımaları

Hakemlik klasmanları ile hakemlikteki sorunların eve yansımalarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34: Hakemlerin klasmanları ile hakemlikteki sorunların eve yansımaları ile ilgisi.

H.S.E.Y. \ Klasman	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Kısmen	29	7	24	12	72
Hayır	61	13	6	18	98
Kolon Toplamı	90	20	30	30	170

Tablo 34'teki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
21.709	3	7.453E ⁻⁰⁵

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile 7.453E⁻⁰⁵ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemlikteki sorunların eve yansması birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .36'lık bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Hakemlerin büyük çoğunluğunun hakemlik ile ilgili sorunlarını eve yansıtmadıkları görülmektedir. Sadece B klasman hakemlerinin hakemlikteki sorunlarını, bazen eve yansıttıklarını görüyoruz.

2.6.35. Hakemlik Klasmanları İle Basında Çıkan Haberlerin Etkisi

Hakemlik klasmanları ile basında çıkan haberlerin etkisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 35'te verilmiştir.

Tablo 35: Hakemlerin klasmanları ile basında çıkan haberlerin etkisi ile ilgisi.

B.Ç.H.E. \ Klasman	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Evet	19	6	12	8	45
Hayır	81	14	18	22	135
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 35'teki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
5.831	3	.1201

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile .1201 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile basında çıkan haberlerin etkisi birbirinden bağımsızdır.

Hakemlerin çoğunluğunun basında kendileri hakkında çıkan haberlerden etkilenmedikleri görülmektedir. Kategoriler arasında fazla bir fark görülmemektedir.

2.6.36. Hakemlik Klasmanları İle Ailenin Basında Çıkan Haberlerden Etkilenmesi

Hakemlik klasmanları ile ailenin basında çıkan haberlerden etkilenmesine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36: Hakemlerin klasmanları ile ailenin basında çıkan haberlerden etkilenmesi ile ilgisi.

Klasman A.Ç.H.E.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Evet	12	7	16	6	41
Kısmen	39	7	8	17	71
Hayır	49	6	6	7	68
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 36'daki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
30.233	6	3.549E ⁻⁰⁵

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile 3.549E⁻⁰⁵ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile ailenin basında çıkan haberlerden etkilenmesi birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .41'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

B klasman hakemlerinin ailelerinin basında çıkan haberlerden etkilendikleri görülmektedir. Diğer kategorilerde kısmen etkilenme olduğu göze çarpmaktadır.

2.6.37. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlik Kariyerine Ulaşmasının İlgisi

Hakemlik klasmanları ile hakemlik kariyerine ulaşmasının ilgisine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37: Hakemlerin klasmanları ile hakemlik kariyerine ulaşmasının ilgisi.

H.K.U.İ. \ Klasman	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Hakemliği Severek	46	13	15	21	93
Teorikte ve Pratikte Çok Çalışarak	41	0	0	2	43
Yeteneklerim Sayesinde	13	4	13	5	37
Çevrem ve Kariyerim Sayesinde	0	3	3	2	7
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 37'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
58.673	9	-4.462E ⁻⁰⁷

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile $-4.462E^{-07}$ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemlik kariyerine ulaşılması birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .57'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

Bütün kategorilerdeki hakemlerin ortak noktası hepsinin hakemliği severek buldukları yere gelmeleridir. Sadece B klasman hakemlerinin yarısına yakını yetenekli olmanın önemli olduğunu düşünmektedir.

2.6.38. Hakemlik Klasmanları İle Hakemlik Antrenmanları

Hakemlik klasmanları ile hakemlik antrenmanlarına ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38: Hakemlerin klasmanları ile hakemlik antrenmanlarının ile ilgisi.

Klasman Hk.Antr.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Genel Ant. Yeterli Oluyor	78	4	22	12	116
Fazla Ant. Yapmam	8	0	0	4	12
Fazladan Ant. Yaparım	14	16	8	14	52
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 38'deki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
46.823	6	2.029E ⁻⁰⁸

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 6 S.D. ile 2.029E⁻⁰⁸ düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile hakemlik antrenmanları birbirinden bağımsız değildir.

Başka bir deyişle bu iki özellik arasında Φ (Phi:Korelasyon Katsayısı) = .51'lik bir ilişki vardır ve bu ilişki katsayısı .001 düzeyinde manidardır.

İl hakemleri ile B klasman hakemleri genel antrenmanların yeterli olduğunu düşünmektedir. A ve C klasman hakemlerinin ise fazladan antrenman yaptıkları görülmektedir.

2.6.39. Hakemlik Klasmanları İle Mesleğin Hakemliğe Etkileri

Hakemlik klasmanları ile mesleğin hakemliğe etkilerine ilişkin toplanan veriler aşağıda Tablo 39'da verilmiştir.

Tablo 39: Hakemlerin klasmanları ile mesleğin hakemliğe etkileri ile ilgisi.

Klasman M.H.Etk.	İl hakemleri	A klasman Hakemleri	B klasman Hakemleri	C klasman Hakemleri	Satır Toplamı
Olumlu	68	10	20	23	121
Etkilemiyor	32	10	10	7	59
Kolon Toplamı	100	20	30	30	180

Tablo 39'daki verilere göre Ki-Kare Analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ki-Kare	S.D.	Manidarlık Düzeyi
3.938	3	.2682

Bu sonuçlara göre bulunan Ki-Kare değerinin 3 S.D. ile .2682 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir. Bu durumda hakemlerimizin klasmanları ile mesleğin hakemliğe etkisi birbirlerinden bağımsızdır.

İl hakemleri ile C ve B klasman hakemleri mesleklerinin hakemliği olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. A klasman hakemlerinin %50'sinin ise mesleklerinin hakemliği etkilemediği görülmektedir.

3. BÖLÜM

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

SONUÇ:

1. Hakemlerin yaşlarının artması ile klasman yükselmeleri ve başarılı olmaları arasında bir paralellik vardır.
2. Başarılı olmuş ve klasman yükselmiş hakemlerin büyük bir çoğunluğu evlidir.
3. A klasman hakemlerinin %95'inin, B klasman hakemlerinin %56'sının, C klasman hakemlerinin %50'sinin, il hakemlerinin %18'inin eşleri çalışmaktadır. Bu durumda eşleri çalışan hakemlerin daha başarılı oldukları görülmektedir.

4. İl hakemlerinin eşlerinin %60'ı ilkököl ve ortaokul mezunu, C klasman hakemlerinin %55'i lise, B klasman hakemlerinin %50'si üniversite mezunudur. Bu durumda eşlerinin eğitim seviyelerinin yüksekliği ile klasmanda üst seviyeye yükselmiş hakemlerin arasında net bir paralellik söz konusudur.

5. İl hakemlerinin eşlerinin %82'sinin sporla ilgisi vardır. Bunun yanında klasman hakemlerinin eşlerinin sporla ilgisinin çok fazla olmadığı anlaşılmıştır.

6. A klasman hakemlerinin hepsi üniversite mezunudur. B ve C klasman hakemlerinde üniversite mezunu sayısı çoğunluktadır. İl hakemlerinde ağırlık lise ve ortaokul mezunlarındadır.

7. Bütün kategorilerdeki hakemlerin yaklaşık %80'i il merkezlerinde oturmaktadır.

8. A Klasman hakemlerinin %95'i, B klasman hakemlerinin %55'i, C klasman hakemlerinin %40'ı, İl hakemlerinin %56'sı çocukluğunda il merkezlerinde yetişmişlerdir.

9. A Klasman hakemlerinin %90'ı, B klasman hakemlerinin %55'i, C klasman hakemlerinin %53'ü, İl hakemlerinin %56'sı kendine ait evde oturmaktadır.

10. Hakemlerin büyük çoğunluğu (%75) 3 odalı evde oturmaktadır

11. Hakemlerin büyük çoğunluğu (%85) apartman dairesinde oturmaktadır

12. Hakemlerin büyük çoğunluğu (%70) 100-120 m² evde oturmaktadır. Kategoriler arasında en büyük oran A klasman hakemlerine aittir.

13. A Klasman hakemlerinin %80'i, B klasman hakemlerinin %40'ı, C klasman hakemlerinin %35'inin, İl hakemlerinin %20'sinin otomobili vardır.

14. A klasman hakemlerinin çoğunluğu serbest meslek, B ve C klasman hakemleri memur, İl hakemleri işçidir.

15.A Klasman hakemlerinin %60'ı 200 milyonun üzerinde, B klasman hakemlerinin %50'si 150-200 milyon arası, C klasman hakemlerinin %40'ı 120-150 milyon arası, İl hakemlerinin %57'si 50-100 milyon lira arası gelir düzeyine sahiptir.

16. Hakemlerin çoğunluğu 2 kardeştir. A ve B klasmanı hakemlerinin hiç birisinin 4 ve daha fazla kardeşi yoktur. Bir başka deyişle üst klasmanlardaki hakemler az sayıda kardeşleri olan hakemlerdir.

17. Hakemlerin büyük bir çoğunluğunun babası memurdur.

18. Hakemlerin %90'ının anneleri ev hanımıdır. Annenin çalışma oranının en yüksek olduğu grup A klasman hakemleridir.

19. Bütün gruplarda ailenin sporla ilgisi %35 civarındadır.

20. Klasman hakemlerinin çoğunluğunun çocukları vardır. İl hakemlerinin yaşları daha küçük olduğundan ve bekar oldukları için çocukları yoktur.

21. A klasman hakemlerinin yaşları itibariyle diğer hakemlerden çocukları daha büyüktür ve tahsil dereceleri daha yüksektir.

22. Klasman derecesi yükseldikçe çocukların spor yapma oranları da yükselmektedir.

23. Hakemlerin %80'i çocuklarının futbol hakemliği yapmalarını istemektedir.

24. Hakemlerin hepsi gazete okumaktadır. Klasmanı yüksek hakemler diğerlerine göre sürekli ve günlük gazete okuma oranları daha yüksektir.

25. İl hakemlerinin %10'u hiç kitap okumamaktadır. Klasman hakemlerinin hepsinin kitap okuma alışkanlıkları vardır. Tüm hakemler içerisinde en çok okunan kitap türü, fikir kitaplarıdır.

26. Hakemler çoğunlukla ellerine geçtikçe dergi ve mecmua okumaktadır. İl hakemleri, B ve C klasman hakemleri içerisinde hiç dergi okumayan hakemler bulunmaktadır. Sürekli dergi okuyan hakemler kategorisinde en yüksek oran A klasman hakemlerine aittir.

27. Bütün gruplarda ailesinde kendisinden başka hakemlik yapanların çok az olduğu görülmektedir.

28. Hakemlerin klasmanları yükseldikçe 3. bir iş yapma olasılığı düşmektedir. A klasman hakemlerinin hiç birisi 3. bir işle uğraşmamaktadır. İl hakemleri ve C klasman hakemlerinden bazıları 3. hatta 4. bir işle uğraştıkları görülmüştür.

29. İl hakemlerinin %70'e yakın bir bölümü kendi isteğiyle hakemliğe başlamıştır. B klasman hakemlerinin %50'si çevre teşvikiyle hakemliğe başlamıştır. C klasman hakemlerinin %50'si arkadaş teşvikiyle hakemliğe başlamıştır.

30. Hakemlerin yarıya yakın bölümü çevre ve kariyer için hakemlik yapmaktadır. Diğer bir çoğunluk spor yapmak için hakemlik yapmaktadır.

31. Hakemlerin ailelerinin %75'i hakemliğe olumlu gözle bakmaktadır. %20'ye yakın bir bölümü duruma göre hareket ederken, %5 civarında bir grup hakemliğe olumsuz bakmaktadır.

32. Hakemlerin aileleri olaylı maçlar yüzünden hakemliği istememektedir. Bu oran klasman hakemlerinde daha yüksek olarak ortaya çıkmıştır.

33. Hakemlerin çoğunluğu, hakemliğin iş hayatına etki etmediğini düşünmektedir.

34. Hakemler sorunlarını eve yansıtmamaktadır.

35. Bütün klasmanlardaki hakemler basında çıkan haberlerden fazla etkilenmemektedir.

36. . Hakemlerin ailelerinin %20'si basında çıkan haberlerden olumsuz etkilenmektedir. %40'ı etkilenmezken, %40'lık bir bölümünün de bazen etkilendiğini görüyoruz.

37. Hakemlerin büyük bir bölümü hakemliği çok sevmektedir. Hakemler kariyerlerine ulaşmak için en büyük etken olarak çok çalışmak gerektiğini söylemektedir.

38. Hakemlerin büyük bir çoğunluğuna genel antrenmanlar yeterli olmaktadır. A klasman hakemlerinin %75'i fazladan antrenman yaparken, bu oran klasmanlar düştükçe azalmaktadır.

39. Hakemlerin %65'i mesleklerinin hakemliğe olumlu yönde etki ettiğini düşünmektedir.

ÖNERİLER

1.Hakemliğe mümkün olduğu kadar küçük yaşlarda başlamak gereklidir. (Hakemliğe başlama yaşı 16'dır)

2. Hakemlerin başarılı olmaları için yüksek tahsil yapmaları gerekmektedir. Üniversite mezunu olmayan hakemlerin üst klasmanlarda görev almaları mümkün değildir.

3. Hakemler yerleşim birimi olarak il merkezlerini seçmelidir.

4. Hakemler meslek seçerken kendilerine daha çok boş zaman ayırabilecekleri bir meslek seçmelidir.
5. Hakemler ailelerinin spor yapmasını teşvik etmelidir.
6. Hakemler gazete, kitap dergi okumalı ve genel kültür düzeylerini yüksek tutmalıdır.
7. Başarılı olmak isteyen hakemler, fazla sayıda işle meşgul olmamalı ve boş zamanlarını da hakemliğe ayırmalıdır.
8. Hakemliği öncelikle spor yapma aracı olarak görmeli, diğer faktörleri geri plana itmeli.
9. Hakemlerin aileleri hakemliğe olumlu gözle bakmalı, hakemliği desteklemelidir.
10. Hakemler, hakemlik yaparken bu işin mesleklerini etkilemesine izin vermemelidir.
11. Hakemlikteki sorunlar eve yansıtılmamalıdır.
12. Hakemler, basında çıkan haberlerden etkilenmemelidirler.
13. Basın hakemlere acımasızca eleştirmemelidir.
14. Kulüpler mağlubiyetlerini hakeme yüklememelidir.
15. Hakemlik severek yapılmalı, teoride ve pratikte çok uygulama yapılmalıdır.
16. Hakemler genel antrenmanlar dışında kendileri de antrenman yapmalı, fiziki seviyelerini yüksek tutmalıdır.

17. Hakemlerin eğitimleri sürekli ve yeterli düzeyde olmalıdır.

18. Hakemlerin maçlardan aldıkları ücret daha tatmin edici hale getirilmelidir.

19. Hakemlik profesyonel hale getirilmelidir.

20. Klasman yükselecek hakemlerin seçiminde daha adil olunmalı ve hak edenlerin gerekli yerlere gelmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

FUTBOL OYUN KURALLARI, T. Futbol Federasyonu Yayını, Ankara 1985, s. 8

MEYDAN LAROUSSE, İstanbul 1978, Cilt 5, s. 311

TÜRK FUTBOLUNDA 50 YIL, T. F. F. Yayını. Ankara 1973, s. 17

YILDIZ, Doğan, Türk Spor Tarihi, İstanbul 1979, s. 106

TÜRK FUTBOLUNDA 50 YIL, T. F. F. Yayını. Ankara 1973, s. 18

KERİMOĞLU, Nezih, Spor Planlamasında Türkiye'nin Kıstasları, D.P.T. yayını, Ankara 1981, s. 7

MİLLİYET SPOR DERGİSİ, 21 Mayıs 1986, İstanbul, s.5

YANKI DERGİSİ, 2 Temmuz 1984, s.1

MEYDAN LAROUSSE, İstanbul 1978, Cilt 5, s. 529

LAWS OF THE GAME AND UNIVERSAL GUIDE FOR REFEREES, F.I.F.A.,
Zurih 1986, s. 56

TEZCAN, F., (Derl.), Futbol, İstanbul, 1964, s.5

ORAL, M.A., Türkiye Futbol Tarihi, İstanbul, 1954, s. 8-10

TEZCAN, a.g.e., s. 7; Atabeyoğlu, C., Spor Ansiklopedisi, İstanbul, 1972, s. 9

FUTBOL FEDERASYONU, Türk Futbolunda 50 yıl, Ankara 1973, s. 19

YENAL, U., Spor Öğretme El Kitapları-Futbol, Ankara, 1943. s. 10

YILDIZ, D., Türk Spor Tarihi, İstanbul, 1979, s. 106

ATABEYLİOĞLU, C., “Spor” Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ans. (Yön F. Aral)
C. 6, İstanbul, 1985, s. 1490

ORAL, a.g.e., s. 13

ORAL, a.g.e., s. 12-15

TEZCAN, a.g.e., s. 32-33

BABA, N., Beynelmillel Futbol Kaideleri ve Kaideler Hakkında Sorular-Cevaplar,
Ankara, 1939, s. 3

TEZCAN, a.g.e., s. 33

KARADAYI, E. YILDIZ, D. Hakem Sizensiz, İstanbul, 1976, s. 18

FİŞEK, K., Spor Yönetimi, Ankara, 1980, s. 275

FUTBOL ANSİKLOPEDİSİ “Futbolun Tarihçesi” (Derl. H. San, T. Ünsi, S. Var), İstanbul, 1963, s. 21

EK – 1

Değerli Hakem!

Bu anket Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilimdalı’nda bir yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere yapılmaktadır. Vereceğiniz bilgiler tez dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Vereceğiniz doğru ve samimi cevaplar, tezin daha güvenilir ve doğru sonuçlara ulaşmasını sağlayacaktır.

Teşekkür ederim.

1. Yaşınız :

- a) 18-24
- b) 25-30
- c) 30-35

- d) 35-40
- e) 40-45

2. Medeni Durumunuz :

- a) Evli
- b) Bekar

3. Eşiniz çalışıyorsa mesleği :

- a) Devlet memuru
- b) Özel sektör
- c) Serbest

4. Eşinizin eğitim durumu :

- a) İlkokul
- b) Ortaokul
- c) Lise
- d) Üniversite
- e) Lisansüstü

5. Eşinizin sporla ilgisi var mı?

- a) Var
- b) Yok

6. Eğitim düzeyiniz :

- a) İlkokul
- b) Ortaokul
- c) Lise
- d) Üniversite
- e) Lisansüstü

7. Oturmakta olduğunuz yerleşim birimi :

- a) Köy
- b) Belde
- c) İlçe merkezi
- d) İl merkezi

8. Çocukluğunuzda oturduğunuz yerleşim birimi :

- a) Köy
- b) Belde
- c) İlçe merkezi
- d) İl merkezi

9. Oturmakta olduğunuz ev :

- a) Kira
- b) Kendime ait

10. Oturmakta olduğunuz evin oda sayısı (salon ve mutfak hariç) :

- a) 1 oda
- b) 2 oda
- c) 3 oda
- d) 4 oda ve üstü

11. Oturmakta olduğunuz ev tipi :

- a) Müstakil tek katlı
- b) Apartman dairesi
- c) Dublex
- d) Diğer

12. Oturmakta olduğunuz ev ;

- a) 50-100 m²
- b) 100-120 m²
- c) 120-130 m²

d) 130 m² ve daha büyük

13. Otomobiliniz var mı?

- a) Var
- b) Yok

14. Mesleğiniz?

- a) İşçi
- b) Memur
- c) Serbest meslek
- d) Diğer

15. Aylık ortalama geliriniz :

- a) 50-100 milyon
- b) 100-120 milyon
- c) 120-150 milyon
- d) 150-200 milyon
- e) 200 milyon ve yukarı

16. Kaç kardeşiniz var?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4 ve yukarı

17. Babanızın mesleği :

- a) İşçi
- b) Memur
- c) Serbest meslek
- d) Diğer

18. Annenizin mesleği :

- a) Ev hanımı
- b) Emekli
- c) Memur
- d) Serbest meslek

19. Anne, baba ve kardeřlerinizin sporla ilişkisi var mı?

- a) Var
- b) Yok

20. Çocuklarınız var mı?

- a) Yok
- b) 1
- c) 2
- d) 3
- e) 4 ve yukarısı

21. Çocuklarınızın en son bitirdiği okul aşağıdakilerden hangisidir?

İlkokul – Aşağısı

Ortaokul

Lise

Üniversite

Lisansüstü

22. Çocuklarınız sporla ilgileniyor mu?

- a) Evet
- b) Hayır

23. Çocuklarınızın futbol hakemliği yapmasını ister misiniz?

- a) Evet
- b) Hayır

24. Gazete okur musunuz?

- a) Elime geçtikçe
- b) Günlük gazete alırım
- c) İşyerimde okurum

25. Hangi tür kitap okursunuz?

- a) Roman, hikaye ve şiir
- b) Fikir kitapları
- c) Aktüel
- d) Bilimsel kitaplar

26. Dergi ve mecmua okur musunuz?

- a) Okumam
- b) Elime geçerse okurum
- c) Arada bir okurum
- d) Sürekli okurum

27. Ailenizde futbol hakemliğiyle ilgilenen başkaları var mı?

- a) Var
- b) Yok

28. Mesleğiniz ve hakemlikten başka bir iş yapıyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır

29. Hakemliğe başlamanızdaki etki eden faktörler nelerdir?

- a) Kendi isteğimle
- b) Arkadaşlarımın teşvikiyle
- c) Çevremın etkisiyle
- d) Ailemin teşvikiyle

e) Diğer

30. Hakemliğe başlarken beklentileriniz,

- a) Hobi
- b) Spor yapmak
- c) Maddi gelir
- d) Çevre ve kariyer vb.

31. Ailenizin (eş ve çocuklar) hakemlik mesleğinize bakışları,

- a) Olumlu
- b) Olumsuz
- c) İlgisiz
- d) Duruma göre

32. Ailenizin hakemlik yapmanızı istemediği zamanlar hangileridir?

- a) Olaylı bir maç sonrası
- b) Çok yorgun olduğum zamanlar
- c) Aldığım ücret beğenilmediği zamanlar
- d) Diğer açıklayınız.

33. Hakemliğiniz iş hayatınızı etkiliyor mu?

- a) Evet
- b) Kısmen
- c) Hayır

34. Hakemlik hayatınızdaki sorunlarınız evinize yansıyor mu?

- a) Evet – Kısmen
- b) Hayır

35. Basında sizin hakkınızda çıkan haberler hakemliğinizi etkiler mi?

- a) Evet – Kısmen
- b) Hayır

36. Aileniz basında çıkan haberlerden etkilenir mi?

- a) Evet
- b) Kısmen
- c) Hayır

37. Şu an hakemlikteki kariyerinize nasıl ulaştınız?

- a) Hakemliği çok severek
- b) Teorikte – pratikte çok çalışarak
- c) Yeteneklerim sayesinde
- d) İş kariyerim ve çevrem sayesinde

38. Hakemlikle ilgili antrenmanlarda;

- a) Genel antrenmanlar yeterli oluyor
- b) Fazla antrenman yapmama gerek yok
- c) Ekstradan antrenman yaparım

39. Mesleğinizin hakemlik kariyerinizi olumlu yönde etkilediğini düşünüyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır